

УДК 130.2:801.73](430)(092)Дільтей
 DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i35.1089>

О. П. Мартиненко

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1939-9387>

кандидат філософських наук,
 докторант кафедри філософії та культурології
 Чернівецького національного університету
 імені Юрія Федьковича

Б. В. Манчул

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6937-1403>

кандидатка філософських наук,
 докторантка кафедри філософії та культурології
 Чернівецького національного університету
 імені Юрія Федьковича

МІСЦЕ ПОЕТИКИ ТА ГЕРМЕНЕВТИКИ У МЕТОДОЛОГІЇ ГУМАНІТАРНИХ НАУК В. ДІЛЬТЕЯ

Вступ. Про Вільгельма Дільтея та його філософію написано чимало глибоких і змістовних праць, у тому числі й українськими дослідниками, тому набагато легше й доречніше зосередити увагу на тій чи тій конкретній проблемі, ніж намагатися систематизувати неозорий масив існуючих уже досліджень. Однією з таких актуальних проблем є місце, роль і значення творчості В. Дільтея в процесі становлення новітньої гуманітарно-наукової парадигми.

Історично склалося так, що європейська наука своїм теоретико-методологічним обґрунтуванням обрала позитивістську філософію, що мало свої безумовні наслідки, які прийнято загалом оцінювати добре. Водночас, якщо прослідкувати розвиток цієї традиції, можна переконатись у неспроможності позитивізму сповна задовольняти очікування, покладені на нього – перший позитивізм змінився другим, а другий дійшов до методологічного анархізму, що швидко переріс у масштабну кризу філософії науки, яка триває донині з усіма негативними наслідками для інших галузей знань. У пошуках способу розв’язання цієї кризи вчені зверталися до різних джерел, включаючи ті альтернативи, що існували в часи зародження та розквіту позитивної філософії. Однією з них є наукова розвідка В. Дільтея щодо створення методології гуманітарних наук.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 2011 році кафедра філософії ЧНУ імені Юрія Федьковича, виконуючи науково-дослідну програму «Гуманітарно-наукова парадигма знання в контексті філософсько-методологічного дискурсу», організувала наукову конференцію з публікацією матеріалів [17] та видала колективну монографію [2], присвячену аналізу доробку видатного німецького вченого в розвитку методології гуманітарних наук, авторами якої стали М. Марчук, В. Ярошовець І. Ляшенко, Г. Аляєв, М. Альчук,

Т. Біленко, В. Капітон, М. Скринник, І. Гоян, Б. Починок, І. Чорний.

Незважаючи на ґрунтовний аналіз, зазначена монографія обійшла увагою поетику В. Дільтея та її зв’язок з герменевтикою, що ми спробували компенсувати у цьому дослідженні.

Мета і завдання статті – розкрити специфіку використання В. Дільтеєм поетики та герменевтики в його проекті методології гуманітарних наук. Аналізу має посприяти досягнення таких завдань: а) огляд філософських ідей В. Дільтея, їх оцінки іншими дослідниками; б) аналіз герменевтичного та поетичного концептів; в) теоретична реконструкція «методу Дільтея».

Результати дослідження. *Історичне місце філософії В. Дільтея* було вдало визначене Г.Х. фон Вріґтом, який зробив це в контексті реакції на позитивістське розв’язання проблеми співвідношення наук про природу і наук про людину. На думку вченого, ідеалістична модель філософії науки набагато перспективніша. Водночас сам Г.Х. фон Вріґт уникає її визначення як ідеалістичного напрямку: «Інколи її характеризують терміном “ідеалізм”, але це справедливо лише для певних сторін цього напрямку. Більш адекватна назва – “герменевтика» [3, с. 44]. До цього напрямку в методології Г.Х. фон Вріґт відніс: І. Дройзена, В. Дільтея, Г. Зімеля і М. Вебера, В. Віндельбанда, Г. Рікєрта, Б. Кроче і Р. Колінґвуда [там само]. Отже, маємо задум В. Дільтея, де герменевтика постає кістяком гуманітарної моделі філософії науки і альтернативою позитивному методу.

Зауважимо, що назва «герменевтика» щодо методу В. Дільтея не зовсім коректна. Річ у тім, що його методологія стосується не тільки герменевтики, а й поетики. Суть підходу В. Дільтея полягала як в окремому застосуванні герменевтики/поетики, так і в їхній зв’язці. Є низка свідчень, що друга частина цієї ідеї не була доведена філосо-

фом до логічного завершення, хоча й планувалася ним (див.: «Плани наступних редакцій поетики» [6, с. 433–434]). Але й того, що вдалося, цілком достатньо для того, щоб говорити про «метод Дільтея». Г. Косиков, аналізуючи стан сучасної герменевтики та поетики, пише, що «це по-суті дисципліни із взаємодоповнюючою телеологією» [11, с. 527]. Хоча «метод Дільтея» – не більше ніж проєкт, його потенційні перспективи виглядають доволі привабливими.

Головною і принциповою настановою на шляху створення гуманітарного наукового методу стала, на думку Г.Х. фон Вріґта, відмова від методологічного монізму позитивізму та ідеї, згідно з якою вищим ідеалом раціонального пізнання дійсності вважалося точне природознавство. Відкидаючи позитивістську концепцію пояснення (дескриптивізм), вони спиралися на доволі впливову в той час методологічну дихотомію, котру «першим увів німецький історик і філософ Дройзен. Він називав її дихотомією пояснення та розуміння (Erklären und Verstehen). ... Із системною повнотою ці ідеї були згодом розроблені Вільгельмом Дільтеєм» [3, с. 44]. А. Івін дає таке визначення цієї пари понять: «Розуміння нерозривно пов'язане з цінностями і оцінками, що є їхнім вираженням. Якщо пояснення – це підведення під істину, то розуміння – підведення під цінність. Пояснення передбачає виведення явища з існуючих загальних істин, а розуміння означає підведення явища, що нас зацікавило, під загальну оцінку. Це означає, що пояснення, як і будь-яка дескрипція, це твердження про те, що є, а розуміння, як і будь-яка оцінка, говорить про те, що повинно бути» [10, с. 419]. На герменевтичному рівні В. Дільтей, посилаючись на А. Баумґартена, пояснює «розуміння» так: а) слова – знаки, що слугують збудженню уявлень; б) зв'язок цих уявлень зі словами – їхнє значення; в) збудження уявлення про цілісність виразів та їхнього взаємного зв'язку називається розумінням» [6, с. 195]. Причому В. Дільтей робить важливу ремарку щодо цього тлумачення: «значення слова можуть бути самі по собі різні, а розуміння вислову – одним єдиним» [там само]. Зауважимо, що, як правило, коли ми говоримо про пояснення, то маємо на увазі щось зовнішнє, що має загальне значення, а розуміння – внутрішній акт, орієнтований на особисту роботу свідомості.

Оцінюючи наслідки здійснених В. Дільтеєм висновків, М. Плотніков зазначає: «Дільтей змінює сам смисл проблеми обґрунтування, ставлячи завдання не просто епістемологічної підтримки наукового поступу, але експлікації засад усього культурного досвіду. Вимагаючи від філософії врахування «цілісного, повного, неспотвореного досвіду», він ставить тим самим запитання про первинний спосіб даності світу, ще не розділеного науками на окремі предметні галузі» [13, с. 54].

Поетика. Відомо, що традиційне призначення поетики – забезпечення цілісності форми того чи того твору, будь-то художній, філософський чи архітектурний витвір (вражаюче дослідження поетики архітектурних форм античності здійснив у 2008 році колектив Інститута проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України під проводом А. Пучкова [14]). Нині, зазвичай, поетику вважають частиною «теорії літератури», але таке розумінням – вузьке сприйняття її феномену. У ширшому значенні ця дисципліна – спадкоємиця поетичного способу освоєння світу, що передував філософії. Сам термін поезія (ποίησις) – давньогрецького походження. І. Дворецький на сторінках свого словника вказує на такі його значення: 1) виготовлення, виробництво; 2) будова, побудова; 3) творення, створення; 4) творчість; 5) поетичне мистецтво, поезія, пісні та інші види поетичного мистецтва [8, с. 1336]. Перше, що впадає в око – те, що в етимології власних значень давньогрецького слова «ποίησις» визначення його як «поетичного мистецтва» посідає всього-на-всього 5-те місце, тоді як головними значеннями постають слова, що вказують на його зв'язок з виробництвом і творчістю. І. Дворецький, пояснюючи застосування слова «поезія» як творчості, наводить цитату Платона: «будь-яка причина переходу з небуття в буття це творчість» [там само]. У зв'язку з цим виразом можна також згадати поета-філософа, який увів ці категорії, започаткувавши онтологію, – Парменіда. Його поема «Про природу» – глибокий інтелектуальний твір, значення якого в історії філософії незаперечне.

Не втратила свого онтологічного значення поезія і в наш час. І. Іваньо та А. Колодна, коментуючи науковий спадок О. Потебні, зазначили актуальний зв'язок поезії з наукою та філософією: «Якщо наука дробить світ, щоб укласти його в струнку систему понять, то поезія передбачає недосяжне засобом аналізу знання гармонії світу, вказуючи на них своїми конкретними образами, сила яких у заміні нескінченної множини сприйняттяв єдністю уявлення... Призначення поезії – не лише підготовка науки, а й тимчасовий облаштунок і завершення зведених нею невисоко від землі споруд. У цьому полягає давно помічена схожість поезії та філософії» [9, с. 15].

Зауважимо, що поетика до XVIII ст. практично не розвивалася. Вона тривалий час існувала у тому вигляді, в якому її залишили Аристотель і Горацій. В. Дільтей охарактеризував цей стан справ як кризовий: «Створена Аристотелем поетика мертва. Її форми і її правила вже перед особистостями прекрасних поетичних монстрів Філдінга і Стерна, Руссо і Дідро стали блідими тінями чогось нереального – шаблонами, знятими з колишніх художніх моделей» [5, с. 136]. На нашу думку, пасаж В. Дільтея – спроба зрушити

пласт знань, який тривалий час перебував у стані спокою. Суть кризи, вважає Г. Косиков, полягала в тім, що «апріоризм, рецептурність і нормативність, що були покладені в основу класичної поетики, виявились історично подоланими» [там само]. Їм на зміну прийшов «принцип дескриптивності», тобто пояснення в дусі позитивізму. В. Дільтей протистояв позитивістській програмі філософії науки, намагаючись створити альтернативну дескриптивізму методологію гуманітарних наук. Тому його слова про «смерть поетики» – на що вказує і Г. Косиков – ймовірно були свідченням запиту на оновлення поетики – не так як в Аристотеля і не так як у позитивістів.

Сучасна поетика, з погляду Г. Косикова, відновилася й розвинулася, зосередившись на структурно-голістичній специфіці художнього твору: «Яким би боком художнього твору не займалася поетика, вона в принципі виходить з уявлення про нього як про телеологічну конструкцію архітектонічного цілого, тобто певним чином організоване повідомлення, призначене для комунікації – передачі певного смислу. Однак сам смисл-яктакий-неспецифічнимпредметомпоетики; її цікавлять ті засоби, за допомогою яких він утілюється, а потім сповіщається аудиторії» [11, с. 528]. Отже, «конструкція», «ціле», «засоби втілення і комунікації» – на ці терміни варто звернути увагу при розрізненні поетики і герменевтики. У такий спосіб методологічну суть поетики також визначає О. Туришева: «Загальна для поетики методологічна настанова орієнтує дослідження на виявлення структури художнього цілого і системи засобів художньої виразності, завдяки яким і створюється той чи той художній ефект» [16, с. 7].

Герменевтика. В. Дільтей пов'язує виникнення європейської герменевтичної традиції у філософії з практикою перекладу античних текстів. Безумовно, така практика була пов'язана не стільки з пошуком слів-відповідників рідної мови щодо іноземної, а й також зі спробою осягнення смислу, прихованого в чужому тексті. Вчений згадує перших герменевтів – Флація, Франца, Гласія, вказуючи час історичного переходу до сучасного типу герменевтики та пов'язуючи його з течіями «соцініан, армініан, піетистів». Сучасна для вченого герменевтика представлена іменами Х. Вольфа, А. Баумгартена, Ф. Шляермахера [6, с. 15–232]. Спадок В. Дільтея у цій галузі настільки значний, що він також став частиною когорти видатних герменевтів. Вчені, що зробили значний внесок у розвиток герменевтики опісля епохи В. Дільтея – Г. Гадамер, П. Рікьор, Е. Бетті, Г. Шпет та інші.

Слово «герменевтика» походить від давньогрецького «ἐρμηνεύω». І. Дворецький дає такий перелік його значень: 1) пояснювати, роз'яснювати, розтлумачувати; 2) тлумачити, коментувати, розбирати; 3) перекладати (на іншу мову);

4) повідомляти [7, с. 664–665]. Що цікаво, І. Дворецький, даючи друге значення, – «тлумачити, коментувати, розбирати», – використовує цитату Платона «тлумачити творіння поетів» [там само, с. 664]. Навіть без звертання до аналізу методу В. Дільтея, – його розуміння як синтетичної зв'язки поетики і герменевтики, – можемо побачити безумовну семантичну пов'язаність слів «λοῖσις» і «ἐρμηνεύω». Це виглядає, як акт створення поетом специфічної мовної структури, за допомоги якої інтерпретатор-герменевт здатний знайти смисл. Причому той, який не закладений у саму структуру. Якщо говорити алегоріями, то можемо уявити герменевта рибалкою, що ловить вудкою рибу. У цьому разі поетичний твір буде «вудкою», а смисл – «рибою». Отже, і поетика, і герменевтика можуть разом працювати зі смислом.

Зазначимо, що категорія «смисл» володіє особливою вагою у філософії В. Дільтея зокрема та німецькій філософській традиції загалом. М. Марчук, аналізуючи її, пише: «Філософське значення поняття смислу пов'язане з амбівалентною структурою вищих духовних актів, одним із яких якраз є процес «осмислення» буття. Знання смислу зумовлене ціннісними потенціями свідомості» [12, с. 60–61]. Звернемо увагу, що, наприклад, за Є. Трубецьким, свідомість є певним актом духу, в якому психологічне переживання доповнюється чимось усвідомлюваним [15, с. 7]. Те, що усвідомлюється, є надпсихічним елементом свідомості – «її об'єктивним смислом, до якого я відношу мої психічні переживання» [там само]. Тлумачачи смисл як істину, Є. Трубецький вказує на те, що всі наші переконання про смисл засновані на антиномії, так як «одну й ту ж саму істину ми уявляємо і як трансцендентну, і як іманентну щодо свідомості» [12, с. 61]. Де ж місце істини щодо смислу? «Істина-смисл дійсна безумовно й, отже, незалежна від моєї, твоєї чи чийс б то не було психологічної свідомості. Але, з іншого боку, в будь-якому шуканні нашої свідомості, істина-смисл ...передбачається як зміст свідомості, до того ж – зміст загальнозначущий» [15, с. 11]. Звідси висновок, що «віра в істину-смисл, яка передбачається кожним нашим судженням і кожним актом нашого усвідомлювання, є насправді вірою в трансуб'єктивний, надпсихологічний зміст свідомості, ...коли ми досліджуємо, відшукуємо якусь ніким досі не відкрити істину, ми шукаємо не якесь незалежне від свідомості «буття», а саме той зміст свідомості (про буття чи про що завгодно), який ми могли б утверджувати як безумовний, загальнозначущий і дійсний, незалежно від чийхось психологічних переживань» [там само, с. 12].

Герменевтика, на відміну від поетики, займається не конструкцією, а самим смислом. В. Дільтей (а до нього – Ф. Шляермахер) поставив запитання про смисл як про проблему, а не щось очевидне, що одразу доступне увазі – такий погляд актуальний

донині. Ця проблема (смысл) вимагає «методологічного осмислення і відповідних герменевтичних процедур – розуміння й інтерпретації» [11, с. 528]. Отже, пише Г. Косиков, «завдання герменевтики полягає в тому, щоб зрозуміти той смысл (або смисли), який не входить в безпосереднє комунікативне завдання автора і створеного ним тексту. До такого змісту можна отримати доступ лише за допомогою інтерпретації» [там само].

Аналізуючи «інтерпретацію», вчений вказує на некоректне й, відповідно, коректне її використання щодо герменевтичних настанов пошуку смысла. У першому випадку мова йде про «прочитання з метою переінакшення» – «інтерпретатор прагне не проникнути в глибинні смислові шари твору, а експліцитно деформувати його смысл, в граничних випадках – знищити його і замінити своїм власним» [там само]. Це сильна версія некоректної інтерпретації. В слабкій версії «чужа розумова конструкція не деформується, а переосмислюється з метою побудови своєї нової» – це потрібно як для адекватного розуміння тексту твору, так і для збудження думки самого інтерпретатора [там само]. Слабку версію некоректної інтерпретації Г. Косиков називає «філософською», пов'язуючи її із іменем П. Рікьора та оцінюючи її цілком позитивно.

Коректна інтерпретація, за Г. Косиковим, – це дешифровка тексту: «Інтерпретувати – означає виявляти прихований смысл» (Фройд. – Г.К.). Ця, справжня герменевтична, інтерпретація передбачає розрізнення в тексті явного (первинного. – Г.К.) смыслу, який не вимагає ні переінакшення, ні знищення, а просто розуміння, і неявного смыслу (вторинного. – Г.К.), який вимагає виявлення, експлікації» [там само, с. 529]. Заслужовує на увагу подвоєння категорії «смысл» П. Рікьором, на що звертає увагу Г. Косиков. Пам'ятаємо, що «смысл» у Є. Трубецького – це вже подвійна категорія, що означає чимось доповнену істину. П. Рікьор, розкриваючи герменевтичний смысл як матрешку – смысл у смыслі, називає його «символом» [там само]. Отже, якщо починати з першої матрешки – це буде істина, далі – смысл, а за ним – символ. В алегоричному відображенні рибалка-герменевт ловить не лише саму рибу, а полую за її частинами – ікрою, вмістом шлунку тощо.

Поетика і герменевтика. М. Плотников та В. Бібіхін у передумові до IV тому зібрання творів Вільгельма Дільтея пишуть: «У контексті дискусій німецького ідеалізму і романтизму, вплив яких на становлення теорії Шляєрмахера детально розкриває Дільтей, проблема осягнення творчої індивідуальності набувала вирішального значення. З нею було пов'язано і перенесення в герменевтиці інтересу інтерпретатора з розуміння окремих місць тексту на розуміння цілісного задуму автора. Граматична інтерпретація підпорядковувалася психологічній, що мала доконечно прояснити генезис

авторської ідеї, а в її перспективі детально реконструювати смысл всього твору [1, с. 9]. Отже, з оцінки, здійсненої вченими, випливає, що герменевтика і поетика В. Дільтея конвергентні, виконують одне завдання в співпраці, їхня початкова мета – герменевтичний розбір тексту – пошук смыслу(ів), завершальна мета – реконструкція (операція зібрання частин у ціле), що, в принципі, і є цільовим відображенням методу В. Дільтея. В цьому краса задуму філософа, так як вилов «риби» без «рибалки», або однією лише «вудкою» виглядає трохи дивно – де є аналіз, має бути і синтез.

Висновки. У підсумку здійсненого нами огляду зауважимо, що конвергентна схема взаємодії поетики і герменевтики, намічена В. Дільтеєм, незважаючи на свою методологічну потенцію, нині існує лише у вигляді проекту. Її зовнішня схожість із методом теоретичної реконструкції цілком виправдана, адже вона народилася саме в лоні європейської герменевтичної традиції. Існуюча подібність дала можливість використати методологічну рекурсію – підхід В. Дільтея, відображений цим методом ніби в черзі дзеркал.

Методології В. Дільтея важко знайти аналогії, принаймні в тому вигляді, як ми представили її в дослідженні. Єдиним доречним порівнянням, на нашу думку, буде звернення до феноменології Е. Гусерля – взаємопов'язаності регресивного і прогресивного аналізу, де перший прирівнюється до деструкції (Abbau-Analyse); а другий – до конструкції (Aufbau-Analyse) [4, с. 208]. Відповідником першого можна вважати герменевтику, другого – поетику.

Подальші перспективи і розвідки дослідження полягатимуть у розкритті специфіки поетики та герменевтики В. Дільтея, порівняння її з іншими подібними дослідженнями, наприклад, здійсненими М. Бахтінім і Ю. Кристевою.

Література

1. Библихин В. В. Герменевтика и эстетика в творчестве Дильтея. *Дильтей В. Собрание сочинений в 6 т. / под ред. А. В. Михайлова и Н. С. Плотникова.* Москва : Дом интеллектуальной книги, 2001. Т. 4 : Герменевтика и теория литературы. С. 510–525.
2. Вильгельм Дильтей и философия «духовно-научного» знания : кол. монография / за заг. ред. М. Марчука. Чернівці : Рута, 2011. 231 с.
3. Вригт Г. Х. Фон. Логико-философские исследования: Избранные труды. Москва : Прогресс, 1986. 600 с.
4. Гуссерль Э. Картезианские медитации. Москва : Академический проект, 2010. 229 с.
5. Дильтей В. Введение в науки о духе. Сила поэтического воображения. *Зарубежная эстетика и теория литературы. XIX–XX вв. Трактаты, статьи, эссе / сост., общ. ред. Г. К. Косикова.* Москва, 1987. С. 108–143.
6. Дильтей В. Собрание сочинений в 6 т. / под ред. А. В. Михайлова и Н. С. Плотникова ; пер. с нем. В. С. Малахова. Москва : Дом интеллектуальной книги, 2001. Т. 4: Герменевтика и теория литературы. 530 с.

7. Древнегреческо-русский словарь : в 2-х т. / сост. Дворецкий И. Х. Москва : Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1958. Т. 1 : А–Л. 1043 с.

8. Древнегреческо-русский словарь : в 2-х т. / сост. Дворецкий И. Х. Москва : Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1958. Т. 2: М–Ω. 870 с.

9. Иванько И. В., Колодная А. И. Эстетическая концепция А. Потебни. *Потебня А. А. Эстетика и поэтика* / сост. И. В. Иванько, А. И. Колодная. Москва, Искусство, 1976. С. 9–35.

10. Ивин А. А. Современная философия науки. Москва : Высш. шк., 2005. 592 с.

11. Косиков Г. К. Собрание сочинений в 5 т. / сост., науч. ред. Е. Л. Крепкова Москва : Центр книги Рудомино, 2012. Т. 2 : Теория литературы. Методология гуманитарных наук. 697 с.

12. Марчук М. Г. Аксиологічний потенціал наукового знання: поняття, структура, спосіб актуалізації : дис. ... д-ра філос. Наук : 09.00.09 / Чернівці. Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. 2002. 436 с.

13. Плотников Н. С. Жизнь и история. философская программа Вильгельма Дильтея. Москва : Дом интеллектуальной книги, 2000. 232 с.

14. Пучков А. А. Поэтика античной архитектуры. Киев : Феникс, 2008. 992 с.

15. Трубецкой Е. Н. Смысл жизни. Москва : Республика, 1994. 432 с.

16. Турышева О. Н. Теория и методология зарубежного литературоведения : учеб. пособие. Москва : Наука, 2012. 160 с.

17. Філософія гуманітарного знання: після Вільгельма Дильтея : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. 16–17 жовтня 2009 р. / Чернівці. ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Чернівці : Рута, 2009. 375 с.

Анотація

Мартиненко О. П., Манчул Б. В. Місце поетики та герменевтики у методології гуманітарних наук В. Дильтея. – Стаття.

Стаття присвячена огляду місця поетики та герменевтики у методології гуманітарних наук В. Дильтея. Первісно європейська наука своїм методологічним обґрунтуванням обрала філософію позитивізму, наслідком чого стала масштабна криза філософії науки, що закономірно переросла у кризу науки загалом. Епоха постсекулярності стала свідченням суттєвого падіння авторитету науки у наш час. У пошуках способу розв'язання цієї кризи вчені звертаються до різних джерел, включаючи ті альтернативи, що існували в часи зародження та розквіту позитивної філософії, передусім до ідей В. Дильтея щодо методології гуманітарних наук. Суть підходу В. Дильтея полягала як в окремому, так і в спільному застосуванні методологічного інструментарію герменевтики і поетики. Цей задум не був доведений філософом до логічного завершення, хоча й планувався ним. Саме тому є резон у теоретичній реконструкції цієї методології, здатній прояснити специфіку дильтеєвського проекту.

Мета дослідження – розкрити специфіку використання В. Дильтеєм поетики та герменевтики в його проекті методології гуманітарних наук.

У дослідженні застосовано історико-філософський метод (теоретична реконструкція проекту гуманітарної методології В. Дильтея), етимологічний та концептуальний аналіз термінів «поетика» і «герменевтика». Також використовуються загальнонаукові методи (аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування), порівняльний та структурно-функціональний підходи.

Автори дійшли висновку що конвергентна схема взаємодії поетики і герменевтики, намічена В. Дильтеєм, незважаючи на свою незавершеність володіє потенціалом, який варто враховувати у будь-яких розвідках, присвячених методології гуманітарних наук. Зауважимо, що поетика та герменевтика як основи гуманітарної методології можуть використовуватися не тільки у теорії літератури. Їх взаємний евристичний потенціал цілком придатний для застосування в самих різноманітних галузях знань.

Ключові слова: герменевтика, інтерпретація, методологія гуманітарних наук, позитивізм, поетика, смисл, філософія науки.

Summary

Martynenko O. P., Manchul B. V. The Place of Poetics and Hermeneutics in the Methodology of W. Dilthey's humanities. – Article.

The article is devoted to the review of the place of poetics and hermeneutics in W. Dilthey's methodology of the humanities. Initially, European science chose the philosophy of positivism as its methodological justification, which resulted in a large-scale crisis in the philosophy of science. It naturally grew into a crisis in science in general. The era of post-secularism has witnessed a significant decline in the authority of contemporary science. In the search for a way to solve this crisis, scientists turn to various sources, including those that existed at the time of the birth and flowering of positive philosophy, especially W. Dilthey's ideas on the methodology of the humanities. The essence of his approach was both separate and joint application of methodological tools of hermeneutics and poetics. This idea was not brought to a logical conclusion by the philosopher, although he planned it. That is why there is a reason in the theoretical reconstruction of this methodology, which can clarify the specifics of Dilthey's project.

The research aims to analyze the specifics of W. Dilthey's use of poetics and hermeneutics in his project on the methodology of the humanities.

The historical-philosophical method (theoretical reconstruction of W. Dilthey's project of humanitarian methodology), etymological and conceptual analysis of the terms "poetics" and "hermeneutics" were used in the research. General scientific methods (analysis, synthesis, generalization, abstraction), and comparative and structural-functional approaches are also used.

The authors came to the conclusion that the convergent scheme of interaction between poetics and hermeneutics, outlined by W. Dilthey, despite its incompleteness, has the potential to be taken into account in any research on the methodology of the humanities.

Key words: hermeneutics, interpretation, methodology of the humanities, positivism, poetics, meaning, philosophy of science.